

FIIA 8/2010

COMMENT

Kaisa Korhonen
Tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Ehdotus Pohjolan liittovaltiosta > Valitut ajatukset pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiseksi

Ruotsalainen historioitsija ja tunnettu yhteiskunnallinen keskustelija Gunnar Wetterberg on viime vuodet argumentoinut Pohjolan liittovaltion puolesta. Hänelle se on keino lisätä Pohjoismaiden vaikutusvaltaa globaalihallinnossa. Vaikka suunnitelma ei ole poliittisesti realistinen, se sisältää hyödyllisiä ajatuksia pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiseksi.

Tuoreimmassa julkaisussaan *Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston vuosikirjassa 2010* Gunnar Wetterberg takoo ehdotuksensa ”yhdentyneen pohjoismaisen liittovaltion” muottiin. Liittovaltiolla olisi yhteinen valtionpäämies, hallitus, parlamentti ja valtiosääntö. Se tarkoittaisi myös yhteispohjoismaista kansalaisuutta. Lisäksi pohjoismaisen valuutan käyttöönottoa ja keskuspankin perustamista tulisi harkita, mikäli euroa ei enää olisi olemassa sitten, kun liittovaltio aloittaisi toimintansa 15–20 vuoden kuluttua.

Vaikka kansalaiset yhä suosivat pohjoismaista yhteistyötä, Pohjoismaiden pääministerit torjuvat todennäköisesti jälleen ehdotuksen suosien nykyistä yhteistyörakennetta – aivan kuten he tekivät silloin, kun Wetterbergin lehtiartikkelit ilmesivät *Dagens Nyheterissä*. Ensisilmäyksellä Wetterbergin provokatiiviset retoriset valinnat saavat varmasti myös virkamiehet sivuuttamaan hänen näkemyksensä tulevaisuuden pohjoismaisesta yhteistyöstä. Julkaisun suurin arvo ei kuitenkaan ole itse ehdotus viiden Pohjoismaan yhdistämisestä liittovaltioksi, vaan hänen ehdotustaan perusteleva strateginen ajattelu.

”Liittovaltio” -käsitteen taakse piiloutuu näet yksi mahdollinen

ratkaisu ajankohtaiseen ongelmaan. Pohjoismaiden kaltaiset pienet valtiot ovat menettämässä vaikutusvaltaansa G-maailmassa, jossa epävirallisten keskustelufoorumien jäsenyys perustuu taloudelliseen mahtiin. Pohjoismaat pysyvät G20:n kaltaisten foorumeiden ulkopuolella niin kauan kuin ne seisovat yksin. Yhteen liittyneinä ne nousevat lähes maailman kymmenen suurimman talouden joukkoon yhteisellä BKT:llä laskettuna.

Wetterberg tuo esille tärkeän argumentin yhtenäisestä pohjoismaisesta talousalueesta. Täysimittainen talouden integraatio antaisi Pohjoismaille sananvaltaa G-maailmassa ja toisi mukanaan laajempien sisämarkkinoiden edut. Toisin sanoen, hänen suunnitelmansa puhuu niin sisäisesti kuin ulkoisestikin vahvemman Pohjolan puolesta. Tämä lähestymistapa tekee ehdotuksen kuulemisen arvoiseksi Pohjoismaiden pääkaupungeissa. Yhä yhtenäisempi talous ja yhä sulavammin toimivat yhteiset työmarkkinat tekisivät Pohjolasta entistäkin dynaamisemman alueen – muodostaisipa se sitten liittovaltion tai ei.

Tämä huomio pätee myös Wetterbergin suunnitelman poliittiseen ulottuvuuteen. Hän ehdottaa, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä kauppa- ja maahanmuuttopolitiik-

ka kuuluisivat liittovaltion vastuualueisiin. Liittovaltio sovittaisi myös yhteen Pohjolan talouspolitiikan ja ohjaisi finanssipolitiikkaa, kun taas sosiaalipolitiikka pysyisi pääpiirteissään kansallisen tai paikallisen päätöksenteon piirissä.

Esimerkiksi jaettu vastuu diplomatian tai puolustuspolitiikan saralla voisi todellakin auttaa vähenevien kansallisten resurssien parissa painiskelevia Pohjoismaita. Ne jakavat samanlaisia haasteita myös väestön vanhenemisen takia. Jotta Pohjoismaat voivat pitää käynnissä kalliit sosiaaliturvajärjestelmänsä, maat tulevat ennemmin tai myöhemmin rekrytoimaan lisätyövoimaa ulkomailta – joko yhdessä tai erikseen.

Edellä mainitut haasteet eivät toki ole vain Pohjolaan rajoittuneita, vaan pitkälti koko Euroopan unionia koskevia. Miksi siis perustaa liittovaltio EU:n sisälle? Wetterbergin vastaus kysymykseen on selvä. Hänen mukaansa Pohjoismaiden yhdentyminen vahvistaisi myös Euroopan unionia ja päinvastoin. Nämä kaksi integraatioprosessia eivät ole ristiriidassa, vaan täydentävät toisiaan. Yhden mahdollisen tulkinnan mukaan Wetterberg näkee Pohjolan esikuvana alueellisesta yhteistyöstä EU:n sisällä. Tähän voisi viitata myös ”core Europe” tai ”avantgarde” -valtioryhmän käsitteillä, sillä Pohjoismaiden ytimellä

Käyntiosoite

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4
00160 Helsinki

Postiosoite

Ulkopoliittinen
instituutti

PL 400
00161 Helsinki

Puhelin

+358 (0)206 111 700

Fax

+358 (0)206 111 799

www.upi-fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on eduskunnan yhteydessä toimiva, riippumaton tutkimuslaitos. Instituutti tuottaa korkeatasoista tutkimusta, joka tukee poliittista päätöksentekoa ja avointa keskustelua niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Instituutin julkaisut käyvät läpi sisäisen editointiprosessin, mutta julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

olisi kaikkiin EU-maihin yhdessä verrattuna hyvät mahdollisuudet edetä integraatioprosessissaan nopeammin ja pidemmälle.

Wetterbergin vahvuus piilee juuri tässä ajattelumallissa. Hän kyseenalaistaa laajalle levinneen oletuksen, että Pohjoismaiden on valittava keskinäisen yhteistyön ja Euroopan unionin välillä. Itse asiassa, EU voisi hyvinkin hyötyä Pohjoismaiden muodostamasta pioneeriryhmästä, joka keskittyisi omiin keskeisiin intresseihinsä liittyviin politiikka-aloihin. Tämä EU:n ”pohjoinen ydin” voisi esimerkiksi ottaa johtoroolin EU:n Itämeri-strategian toimeenpanossa.

Kaiken kaikkiaan Gunnar Wetterberg antaa pähkinän purtavaksi jopa kaikista pragmaattisimmille lukijoille. Hän onnistuu osoittamaan, että Pohjolan politiikassa on vielä paljon hyödyntämätöntä potentiaalia, jonka suuri osa Pohjoismaiden kansalaisista näkisi mielellään vihdoinkin vapautuvan käyttöön. Vain muutamia päiviä ennen Wetterbergin ehdotusta julkaistu mielipidetutkimus kertoo nimittäin, että 78 prosenttia Pohjoismaiden kansalaisista suhtautuu yleisesti ottaen joko positiivisesti tai erittäin positiivisesti pohjoismaiseen yhteistyöhön ja 42 prosenttia heistä tuntee samoin myös Pohjoismaiden liittovaltion osalta.